

מכתב מאת ד"ר הרצל אל הרבי מצ'ורטקוב

Author(s): י. ראפפורט

Reviewed work(s):

Source: *Zion* / ציון, Vol. תרצ"ט, חוברת רביעית (תרצ"ט), pp. 351-352

Published by: [Historical Society of Israel/](http://www.hsi.org/)

Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/70050026>

Accessed: 12/11/2011 15:34

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at

<http://www.jstor.org/page/info/about/policies/terms.jsp>

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Historical Society of Israel/ is collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Zion* /.

<http://www.jstor.org>

מכתב מאת תיאודור הרצל אל הרבי מצ'ורטקוב

ב„היינט“ — עתון אידי הייזל בוורשא — מכ"ז לחדש יוני 1929, כותב דר. מיכל ברקוביץ (1865—1935), מי שהיה בשעתו מזכירו של הרצל לשפה העברית ומי שהעתיק גם את „מדינת היהודים“ לעברית, ואח"כ שמש פרופיסור ללמודי-הדת בגימנזיה אשר בבילסקא, את הדברים האלה:

„הרצל הבטיח לעצמו הרבה מאד מעורתם של הרבנים. אני אמנם הזהרתיו בלי הרף שלא ישלה את נפשו חנם, אבל הוא בכ"ז היה משוכנע, שהרבנים הגדולים מהטפוס הישן ילכו אחריי. ביחוד הבטיח לו בכוון זה „הרייזוב“ מר אהרן מרקוס¹). הלה תפש את הרצל בלבד בשל עטו הגרמני השנון ובשל שטתו הפילוסופית המיסטית והמסובכת. מרקוס היה מחסידיו וממקורביו של הצדיק ר' דוד משה פרידמן מצ'ורטקוב אשר בגליציה והוא השפיע על הרצל, שיפנה אליו — אל הצדיק — במכתב. (כדי לרכוש אותו לתנועה הציונית — י. ר.). מר ל. מ. לנדוי²) הועד לשמש שליח להולכה. הוא בא אלי והסביר, שאינו יכול שלא לציית להרצל, אלא שהוא בטוח שההפסד שיצא מהמכתב יהיה גדול משכרו. בארתי לו שהברית עם הפרידמנים תעורר את שנאתם של צדיקים אחרים. (של הצדיק רוקח מבלו והלברשטם משיניאווה, בעלי דבביה של הצדיק מצ'ורטקוב — י. ר.). סוף סוף הסכים הרצל לדעתי והטיל את המכתב אל הסל“.

כך מספר ד"ר. ברקוביץ, אלא שהדבר צריך עיון קצת, כי איך לישב את הסתירה שבין דבריו של הרצל (במכתב דלהלן ועיין גם בהערה 2) ובין ספורו של ברקוביץ בשמו

(1) אהרן מרקוס היה אישיות נפלאה במינה. הוא היה חסיד נלהב, ציוני נלהב ופילוסוף הוגה דעות בבת אחת. (עיין טאגעביכער של הרצל עמ' 397). ביחוד נתפרסם בחבוריו הגרמנים: „Hartmans inductive, Philosophie im Chasidismus“ (1) „Der Chasidismus eine kultur-geschichtliche Studie“ (2)

(2) ר"ת של ליבוש מנדל לנדוי יליד שיניאווה אשר בגליציה. הוא היה מגדולי התורה, מתלמידיו של הרה"ג רבי יצחק שמלקס האב"ד בפשמישל ובלבוב ז"ל. הלה מזכיר אותו בכבוד רב בספרו „בית יצחק“. בשנת 1897 נקרא לנדוי אחרי כבוד לשבת על כסא הרבנות בבזסאטאני אשר ברומניה. שם ישב עד יומו האחרון בשנת 1920. הרצל כותב עליו כדלהלן:

„Interessante Leute, die in den letzten Wochen vorüberkamen, waren... Landau aus Przemyśl, ein intelligenter Halbchassid mit hinter die Ohren gestrichenen Peies... Landau aus Premyśl hat sich erbitten mit dem Wander-rabi Friedman von Czortkóv zu verhandeln. Ich gab ihm einen Brief mit, worin ich Friedman einlade seinen Sohn zu mir zu schicken. (Tagebücher 578)

של הרב לנדוי. הראשון כותב על לנדוי בפירושו: "Er hat sich erbotten" שמשמעו, שלנדוי התנדב מרצונו הטוב למסור את המכתב לידי הצדיק מצ'רסקוב, בעוד שברקוביץ מספר עליו, שהוא קבל עליו את השליחות בעל כרחו אך ורק משום שלא יכול לדחות את בקשתו של הרצל. מי לא דק כאן? ודאי שברקוביץ. זה יוצא גם מן המכתב עצמו. ברקוביץ מספר בשמו של הרב לנדוי, שהרצל הטיל את המכתב אל הסל, בעוד שלאמתו של דבר נמצא המכתב המקורי בידי בנו של הרב לנדוי, דר. מאיר לנדוי בלבוב, וזה נוסחו: „Neue Freie Presse". Redaction, Wien, Kolowratring, Fichtegasse No. 11. 28. XII. 1896.

Ew. Ehrwürden! Es war schon lange mein Wunsch Ihnen ein Besuch zu machen um mich mit Ihnen über gewisse Fragen des Judentums auszusprechen. Aus Gründen der Oportunität, die ich mündlich besser aussprechen könnte, müsste ich mir dies bisher versagen. Nun, besucht mir Herr Landau aus Przemyśl, der behauptet mit Ihnen verkehrt zu haben und erbittet sich eine Verbindung zwischen Euer Ehrwürden und mir herzustellen. Er wird Ihnen sagen, was ich ihm gesagt habe, insbesondere, dass es mein Wunsch wäre, Ihren Herr Sohn zum Zweck einer wichtigen Unterredung hier in Wien zu sehen. Mit den Ausdrücken aufrichtiger Verehrung bin ich Euer Ehrwürden ergebener Dr. Theodor Herzl.

המכתב ניתן כאן לפי גוף האוטוגרף של הרצל. אכן, קשה להבין, איך מלאו לבו של הרב לנדוי למעול בשליחותו ושלא למסור את המכתב לידי הצדיק? תיקון.